

Samen dienstbaar voor leraar en leerling

Ouderbetrokkenheid bij dyslexiebehandeling

Onderzoek naar ouderbegeleiding door behandelaren a.d.h.v. een kijkwijzer

Albert de Vries en Annemarie Veenstra

Aanleiding

Er zijn grote verschillen in de mate waarin kinderen profijt hebben van de dyslexiebehandeling. In de dyslexiebehandeling is er wekelijks een behandelsessie van drie kwartier, waarbij de helft daarvan aan lezen wordt besteed en de helft aan spelling. Tijdens deze behandeling wordt van ouders een belangrijke bijdrage verwacht door wekelijks thuis met hun kind vijf keer vijftien minuten lees oefeningen te doen. Ouders nemen dus een groot deel van het oefenen voor hun rekening. Het is belangrijk dat de werkwijze thuis aansluit bij de werkwijze van de behandelaar. Wanneer een ouder de lees oefeningen niet of niet op een goede manier doet, verzwakt dit het effect van de behandeling.

Een eerder uitgevoerd kleinschalig experiment bij de dyslexiebehandelingen van Driestar educatief gaf aanleiding om te denken dat het stimuleren van ouderbetrokkenheid positieve effecten heeft op de leesresultaten van kinderen. In vervolg op dit experiment is daarom een grootschaliger praktijkgericht onderzoek opgezet. Ouderbetrokkenheid wordt hierbij opgevat als de samenwerking rond het leren lezen met als doel om de begeleiding van ouders thuis te verbeteren.

Het onderzoek

We hebben onderzocht of een kind beter vooruitgaat, wanneer de dyslexiebehandelaar de ouder begeleidt zodat deze zijn/haar kind bij deze lees oefeningen zo goed mogelijk kan begeleiden. Ten behoeve van deze begeleiding is een kijkwijzer samengesteld met aandachtspunten die in de literatuur als belangrijke elementen van de interactie tussen ouder en kind worden genoemd.

Het onderzoek richt zich op de volgende probleemstelling:

Welke effecten kunnen onderscheiden worden wanneer dyslexiebehandelaren ouders begeleiden door hen met behulp van de kijkwijzer gerichte instructie en feedback te geven bij de lees oefeningen die zij thuis met hun kind moeten doen? Met daarbij de volgende deelvragen:

1. Welk effect heeft de begeleiding van ouders op de leesresultaten van het kind?
2. Welk effect heeft de begeleiding op de betrokkenheid van de ouder?
3. Wat zijn de ervaringen van de dyslexiebehandelaren in het samenwerken met ouders?

Ouders die bij de experimentele groep horen, zijn aan het begin en aan het eind van de dyslexiebehandeling door de behandelaar geobserveerd aan de hand van de kijkwijzer. Na de observatie aan het begin van de behandelcyclus krijgen de ouders gedurende twee behandelsessies suggesties van de dyslexiebehandelaar voor het uitvoeren van de lees oefeningen

thuis. Ouders van de controlegroep krijgen deze begeleiding niet. Zij worden wel aan het eind van de eerste behandelcyclus door de dyslexiebehandelaar met de kijkwijzer geobserveerd tijdens een lees oefening.

Conclusie

De dyslexiebehandelaren hebben de ouders van de experimentele groep begeleid door hen suggesties te geven aan de hand van de kijkwijzer. De resultaten van de observaties aan het eind van de eerste behandelcyclus geven aan dat ouders die begeleiding kregen meer punten van de kijkwijzer lieten zien dan ouders die geen begeleiding kregen. Uit de observatiegegevens blijkt dat ouders die suggesties kregen gemiddeld meer vooruitgang boekten op het betreffende kijkwijzerpunt dan de ouders die hierover geen suggestie kregen. Voor vijf kijkwijzerpunten is deze vooruitgang significant.

Voor beide onderzoeksgroepen is gekeken naar de vooruitgang die de kinderen tijdens de dyslexiebehandeling hebben doorgemaakt. Hiervoor is gebruik gemaakt van de leesresultaten van AVI beheersingsniveau (het niveau waarop een tekst voldoende vlot en accuraat gelezen wordt), EMT en Klepel (twee testen die het woordlezen meten). Op grond van deze gegevens kan niet geconcludeerd worden dat het begeleiden van de ouder leidt tot betere leesprestaties van hun kind.

De participerende dyslexiebehandelaren zijn na het onderzoek telefonisch geïnterviewd over hun ervaringen bij het begeleiden van de ouders. Bijna alle behandelaren zijn positief over het begeleiden van ouders en over de kijkwijzer. De begeleiding heeft er volgens hen niet voor gezorgd dat ouders thuis ook meer en beter zijn gaan oefenen met hun kind. Dit kan volgens hen een reden zijn waarom de leesresultaten van de kinderen uit de experimentele groep een grote spreiding laten zien en niet significant hoger zijn dan de leesresultaten van de kinderen uit de controlegroep. De dyslexiebehandelaren geven als voordeel van de begeleiding aan dat door de gegeven begeleiding het contact met ouders en de betrokkenheid op de behandeling verbetert.

Discussie

Er zijn veel factoren die van invloed zijn op de vorderingen die kinderen bij het lezen maken en die niet of nauwelijks te controleren zijn. De dyslexiebehandelaren noemden in dit kader problemen in de thuissituatie van kinderen, waardoor het lezen en het oefenen thuis in het gedrang kwam.

Thuisbetrokkenheid kan gestimuleerd worden door een goede communicatie met ouders. Het is belangrijk dat school de hulp die zij van ouders verwachten duidelijk specificeert en hierbij ook concrete en bruikbare tips geeft. Dit vraagt nog veel aandacht, omdat is gebleken dat thuisbetrokkenheid moeilijker te beïnvloeden is dan het contact van ouders met school en de betrokkenheid van ouders op school.

Aanbevelingen

Een belangrijke aanbeveling van dit onderzoek is dat de begeleiding van ouders niet alleen gericht moet zijn op effectieve elementen bij de lees oefeningen, maar ook op het stimuleren en ondersteunen van ouders om de voorgeschreven oefeningen ook daadwerkelijk te doen.

Maak beleid op de ouderbetrokkenheid bij de dyslexiebehandeling, rekening houdend met kennis over zowel dyslexiebehandeling als ouderbetrokkenheid. Geef uitleg en directe feedback op de begeleiding van de lees oefeningen. Laat dit terugkomen in de tweede en derde cyclus.

Besteed ook bij intervisie van behandelaren aandacht aan de begeleiding van ouders bij de lees oefeningen thuis. Ga na hoe dyslexiebehandelaren ouders kunnen begeleiden bij moeilijk in te trainen (kijkwijzer)aspecten. Verbeter gaandeweg de kijkwijzer.

Besteed aandacht aan de groep kinderen waarvan de leesresultaten achterblijven door te onderzoeken wat de reden is. Kijk samen met ouders wat eraan gedaan kan worden. Wacht niet te lang om de lees oefeningen door anderen dan ouders te laten doen.

Vervolg

Vervolgonderzoek is nodig om inzicht te krijgen in wat ouders nodig hebben om op een goede manier en met een goede frequentie de lees oefeningen met hun kind te doen en hoe de dyslexiebehandelaar hieraan kan bijdragen.

Gespreksvragen

- Wat zijn volgens u de belangrijkste oorzaken van achterblijvende leesresultaten bij een deel van de kinderen die de dyslexiebehandeling voor EED volgen?
- Wat vindt u van de stelling dat juist ouders zo veel mogelijk bij de behandeling van dyslexie betrokken moeten worden?
- Hoe kan gezorgd worden kwantiteit en kwaliteit van het oefenen met lezen in de thuissituatie verbeterd wordt?

Literatuur

Bakker, J., E. Denessen, M. Denissen, & Oolbekkink-Marchand, H. (2013). Leraren en ouderbetrokkenheid. Een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen. Nijmegen: Radboud Universiteit.

Menheere, A. & Hooge, E. (2010). Ouderbetrokkenheid in het onderwijs. Een literatuurstudie naar de betekenis van ouderbetrokkenheid voor de schoolse ontwikkeling van kinderen. Amsterdam: Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding

Smits, A. & Braams, T. (2006). Dyslectische kinderen leren lezen. Amsterdam: Boom.

Vries, A. de & Vliet, H. van der (2018). Verbeteren van de ouderbetrokkenheid in de dyslexiebehandeling van Driestar educatief: Verslag van onderzoek van de leerkring ouderbetrokkenheid, participierend onder het project SAM (Samen in Ontwikkeling). <https://www.sameninontwikkeling.nl/samen-onderzoeken/ouderbetrokkenheid/thuisbetrokkenheid>

Onderzoek uitgevoerd vanuit onderzoekscentrum Driestar educatief door Annemarie Veenstra en Albert de Vries onder supervisie van lector Neely Anne de Ronde. Uitgevoerd tussen februari 2017 en februari 2019.